

JANNY TER HAAR - KRUIZE

De drie wijzen uit het westen

‘Waar blijft Ido Frank?’

De onrust stijgt in de zaal, zoals het water in een wassende rivier. De ruimte is tot de nok gevuld, net een volgepropte worst. Honderden tieners wachten op hun pop-idool: Ido Frank. ‘Dames en heren, Ido Frank is nog niet gekomen, nog even geduld. Intussen zult u kunnen genieten van het grandioze optreden van de Hot-Pot-Stars’.

Maar niemand luistert. Het gefluister wordt luider als een wind die toeneemt. Men is gekomen voor Ido Frank. Op duizenden aanplakbiljetten is hij te zien: in het nauwe, zwart-fluwelen pak extra slank, halflang donker haar, ogen die in de verte iets schijnen te zoeken, en natuurlijk altijd met zijn gitaar, waarbij hij eigengemaakte liedjes zingt met die typische, half-gebroken stem en in dat vreemde ritme, waarmee hij zalen aan zijn voeten krijgt. Door de muziek van de Hot-Pot-Stars heen wordt het geschuifel en geschuur, het geroes en geruis sterker en dwingender. De zaal zwelt van emotie en ongeduld, alsof zij uit haar jas zal barsten . . .

Ido Frank komt niet.

Ido Frank staat met zijn gitaar in de gure avond. De wind schuurt en schiert langs hem heen. Toch is de hemel niet bewolkt. De hemel is vreemd helder. Dat is zelfs te zien in de nauwe straten met de opeengepakte huizen in het hart van de grote stad. Hij wil het centrum uit, maar het lijkt eindeloos.

Eindeloos van altijd maar weer straten en mensen, auto's, geraas, geronk, benzinestank, en naast glitter en schitter: scheldwoorden, vuisten, ontbinding, te grotesker naarmate het meer overspoken wordt door neonlicht en reclames die het paradijs beloven.

De huizenblokken worden minder dicht. Flats, torenhoog, rijzen wel op als gigantische reuzen uit de oertijd, maar er komt wat meer groen.

Hij neemt de bus. Richting zee. Zou er nooit een eind komen

aan de steenmassa's, die oprukken als een leger om het pure land in bezit te nemen?

De bus hotst door de avond. Er zijn weinig passagiers. Eindelijk ruimte. Geen huizen meer. Lucht. Ido stapt uit. Hij hoort de branding. Hij loopt het duin op en daarachter ziet hij de zee. De hemel erboven is anders dan anders. Zoveel sterren zag hij nooit eerder en één is zo groot en zo ontstellend helder, dat het hem een schok geeft. Dat is het! Dat is het teken, dat er in deze wereld iets gaat veranderen!

Hij voelt geen spijt over de wachtende zaal. Die ster, die ster daar aan de hemel heeft een boodschap. Er is een Leider geboren. Hij zal het leiderschap op zich nemen van die honderdduizenden jonge, zoekende mensen en hij zal hun de weg wijzen naar een betere wereld, waarin het leven weer leefbaar zal zijn. Ik moet hem vinden, prevelt Ido, maar waar?

Zal ik naar het westen gaan? Maar het westen is ziek. Kan daar een Leider geboren worden van wereldformaat?

Nee, ik zal naar het oosten gaan. Eerst Oostenrijk en dan via de Balkan naar Azië!

‘Waar blijft Ali Hassan?’

De man en de vrouw kijken elkaar aan. ‘Bijna middernacht’. Hij knikt. ‘Over een halfuur moeten we aan boord van het vliegtuig zijn. Anders vertrekt het zonder ons. En we moeten die kist kapen. Orders zijn orders. Maar waar blijft Ali Hassan?’ Ze pogen hun onrust te onderdrukken, als een bal die je steeds onder water duwt, maar die even zo vaak weer omhoog wil komen. Zonder de kleine Algerijn wordt het een hachelijke onderneming. Is hij gepakt? Loert ergens het verraad? ‘Zullen we teruggaan?’, aarzelt de vrouw. ‘En dan zeker een kogel door je bast krijgen’, hoont haar metgezel. ‘Met een ieder, die deserteert of een order niet uitvoert, worden korte metten gemaakt. Je kunt beter in handen van de politie hier in Rome vallen, dan in handen van onze eigen Palestijnen’.

Hij zwijgt abrupt. Overal kunnen immers oren zijn, overal. De minuten kruipen tergend voorbij als zwarte, onheilspellende insecten. 'Nog vijf minuten kunnen we wachten', zegt de man. 'Ali Hassan kán nog komen. Heeft nog nooit pech gehad. Alles is hem altijd gelukt'.

Het vliegveld van Rome wordt overgoten door maanlicht. 'Vreemd licht is het eigenlijk', zegt de vrouw. 'Klets niet. Wij hebben wel wat anders aan ons hoofd dan maanlicht. Voor de Arabieren is er geen licht, zolang er nog één Jood leeft. De wereld is alleen maar wakker te rammelen door geweld. Onze beweging heet niet voor niets de "Arabische Vuist". Het geeft niet of we al praten en wijzen op de ellende van onze ontheemden. Alleen voor een dreigende vuist zullen ze opzij gaan'. 'Tijd', zegt de vrouw. Haar toon is zo donker en laag, dat het lijkt of ze gezegd heeft 'Dood'.

Ali Hassan komt niet.

Hij staat op één van de zeven heuvels van Rome, onder een avondhemel zó uitzonderlijk helder, dat hij zich niet kan herinneren dit ooit eerder te hebben gezien. Beneden staat zijn jeep en wacht tevergeefs. Hij had naar het vliegveld gemoeten, maar het was of een onbekende macht hem tegenhield. Het leek of hij op deze plek móest blijven, dat het belangrijk was dat hij bleef. De kaping vervaagt in z'n denken tot een nevelig iets, dat langzaam wegzakt, tot het de bodem van zijn bewustzijn heeft bereikt.

De Algerijn is klein van stuk. Zijn huid is licht gebronsd en boven zijn zwarte snor branden zijn ogen fel en agressief als twee wilde vuren. Maar nu zijn ze lichter van een diepe verwondering, omdat deze avond alles zo anders is dan anders. Er gebeurt iets, denkt hij, er gebeurt iets wat de wereld verandert.

Dan ziet hij boven de silhouetten van Rome's eeuwenoude koepels, torens en ruïnes, een ster, zo groot en helder als hij nog nooit heeft gezien. Dat is het, denkt hij opgewonden. Dat is het teken. Hij is geboren, de grote Leider, die de wereld zal

leiden naar de revolutie, die alle kwade machten omver zal werpen en die eindelijk gerechtigheid zal brengen voor alle vluchtelingen en gevangenen, voor de vertrapten en bannelingen, voor allen, die geen uitzicht meer hebben.

Maar waar kan ik hem vinden? In Rusland misschien, in Moskou? Het communisme predikt tenminste de strijd tegen kapitaal, macht en rijkdom.

Laat ik dat doen. Eerst Oostenrijk: Wenen, en vandaar naar Moskou, om te vragen of de grote Leider er geboren is.

‘Vreemd, dat we elkaar ontmoet hebben’, zegt Ido Frank. De kleine Algerijn knikt. ‘Ja, vreemd’. Ze weten niet veel van elkaar en het weinige, dat ze weten, maakt hen eerder tot tegenstanders dan tot kameraden. Maar ze hebben drie dingen gemeenschappelijk: de waarneming van dezelfde, uitzonderlijke ster; de innerlijke overtuiging, dat die ster het teken is van de geboorte van een groot Leider; de wil deze Leider te vinden. En die basis is voldoende om samen verder te gaan. Al het andere is niet belangrijk.

‘Ik wou naar Rusland, naar Moskou’, zegt Ali. ‘Het is best mogelijk, dat daar de Leider geboren is, die wij zoeken. Hier vanuit Wenen gaan trainen naar Moskou. Zullen we proberen een visum te krijgen?’ ‘Rusland? Nooit aan gedacht. Ik wou naar het oosten’. ‘In het oosten is het alleen maar oorlog, openlijk in het verre oosten, verkapt in het nabije. Laten we naar Moskou gaan’. ‘Oké’, stemt Ido toe.

En het visum krijgen ze merkwaardig gauw.

In Moskou is het een eindeloze gang langs autoriteiten. ‘Ik wist niet, dat een communistisch land zo bureaucratisch was’, verzucht Ido. Alle kameraden, zowel de lage als de hoge, horen uiterlijk onbewogen toe als gevraagd wordt naar de geboorte van de grote Leider. Innerlijk zijn ze toch ietwat geschokt. Hoge partijbazen beginnen naarstig een onderzoek. Een Leider ge-

boren? Zelfs een mogelijkheid van 1% mag niet worden verwaarloosd; dat zijn ze aan het systeem en de partij verplicht. Altijd waakzaam blijven, dat is hun kracht en grootste troef.

Maar ze komen er niet uit. Roep Ivan Sjkov! Hij is de knapste geleerde, die we hebben. Rijen boeken heeft hij geschreven en nog veel meer rijen boeken zitten in zijn hoofd.

Maar Ivan Sjkov komt niet.

Hij is weg. En niemand weet, waar de magere geleerde met z'n grijze baard is; en men heeft er nog helemaal geen idee van, dat hij proberen wil deze nacht de Oostenrijkse grens over te steken.

Ivan Sjkov huivert. Vannacht moet het gebeuren. De grens over. Hij weet één plek waar dit mogelijk is, waar een klein gat in het maas is. Erop of eronder. Een ander alternatief is er niet. De duisternis is als een mantel om hem heen. Waarom wil hij weg uit Rusland? Heel scherp weet hij het antwoord: Het is vanwege die ster, een paar weken geleden.

In de geest weer terug in Moskou. Hij zit bij z'n boeken en leest. Maar plotseling is het, of hij gedwongen wordt naar het raam te gaan, dat uitzielt op de rivier. Verbaasd kijkt hij naar de heldere hemel. Vreemd helder. Het pakt hem in de ziel. En dan ziet hij die ster, zo groot en helder als hij nog nooit een ster zag.

Dit is een kosmisch gebeuren, mompelt hij. Dit reikt verder dan onze spoetniks. Het is ingrijpender, dat voel ik. En dan weet hij het, zekerder dan wanneer een wiskundig bewijs zou zijn geleverd: een groot Leider is geboren. De ster is het teken. Het staat voor hem vast, dat die Leider door de kracht van zijn geest alle kennis en wetenschap zal doorgronden en de mensen zal voeren tot de diepste geheimen, niet alleen van de aarde, maar van de ganse kosmos. Ik moet hem vinden, besluit hij. Dat is belangrijker dan het communisme en alle leuzen en programma's van de partij.

Hij heeft de trein genomen naar het westen. Aan het laatste station voor de grens is hij uitgestapt. Dagenlang heeft hij zich schuil kunnen houden in deze oude geboortestreek van hem. En nu gaat het gebeuren. De nacht is zwart en de uitkomst onzeker. Maar Ivan Sjkov denkt er niet aan om terug te gaan.

‘De geboorte van de nieuwe leider schijnt niet in Rusland te hebben plaatsgehad, maar wij blijven vol interesse deze zaak volgen. Ook als u Rusland weer verlaten hebt, moet u ons op de hoogte houden van uw bevindingen’.

Ido Frank en Ali Hassan horen de woorden aan.

De trein brengt hen terug naar Wenen. Hij schokkert door het lage, eentonige land; staat vaak stil om onnaspeurbare redenen. Bij de grens is een felle, verbeterde controle. ‘Er wordt een vluchteling gezocht’, fluistert men.

‘Dus het is de ster, die ons samenbindt’, zegt Ido Frank. Ali Hassan en Ivan Sjkov knikken. Zo is het. ‘Dan gaan we met ons drieën verder om de Leider te zoeken. Ali wilde naar Moskou. In Moskou is hij niet. Waarheen zullen we nu gaan?’ ‘Naar Amerika, naar Washington’, zegt Ivan. ‘Amerika is ver gevorderd in de wetenschap en techniek. Misschien is de Leider daar geboren’. Ali wil tegenwerpingen maken, maar als zelfs een Rus naar Amerika wil, kan hij ook wel gaan.

Als ze de Atlantische Oceaan oversteken in een kleine vrachtboot, komen ze onder de indruk van het nooit aflatende golvenspel onder een wijde hemel, waaraan geen eind schijnt te komen, en tegen een horizon, die nooit wordt bereikt.

Ido luistert naar de melodie van de zee. Hij droomt weg in een nieuw lied, dat zich eindeloos herhaalt als de golven.

Ali kijkt naar het donkere geweld van het grijze water, dat onophoudelijk tegen het schip beukt: een strijd zonder eind.

En Ivan kijkt naar de horizon, waar aarde en hemel elkaar

ontmoeten en water en lucht elkaar raken. Hij vraagt zich af of hij ooit de woorden zal kunnen vinden om de wonderen en de alomvattendheid van het heelal in uit te drukken.

‘Die kerels zijn gek’, zegt men in Washington, en in het Witte Huis haalt men de schouders op. Een leider geboren. Ha, ha. De wereld barst van de leiders. ‘Come, have another drink!’

‘Nul op het rekest’, stelt Ido vast. Meteen laat hij erop volgen: ‘Ik geloof toch, dat we in het oosten moeten zijn. Wat denken jullie van Jeruzalem?’ Ali hapt naar adem. Jeruzalem? Of Amerika al niet erg genoeg is. Plotseling bedenkt hij zich echter. Waarom ook niet? Dan zouden de revolutie en de grote strijd in Jeruzalem kunnen beginnen en dat is eigenlijk geen gek idee! Hij piekert niet over het feit, of hij er wel toegelaten zal worden. De ster schijnt immers alles mogelijk te maken!

Ze vliegen de halve wereld rond. Zien continenten en oceanen beneden zich. Zwijgend zit ieder in zijn eigen gedachten als een rups in haar cocon.

‘Gelukkig, dat we deze auto hebben kunnen krijgen. Anders hadden we te voet naar Jeruzalem gemoeten’. Ido stuurt. De avond valt en de bergen van Judea worden paars. Het wordt snel donker. De kou dringt door hun kleren. De auto is niet verwarmd. Dan zien ze hem . . . Alle drie tegelijk . . . : de ster, even groot en helder en uitzonderlijk als in Nederland, Rome en Moskou. Wagen aan de kant. Ze klimmen eruit. Kijken en wijzen. ‘We zijn op de goede weg. Hij staat pal boven ons’.

‘Hij gaat bewegen’, roept Ivan opgewonden, ‘we moeten hem volgen’. Ze rijden achter de ster aan. ‘Hij schijnt ons toch niet naar Jeruzalem te brengen’, merkt Ido op. ‘Kijk, hij buigt ineens om. We volgen nu de weg naar Betlehem. Het staat op de borden’. De weg wordt zo smal, dat de auto niet verder kan. Ze aarzelen geen moment. Stappen uit en gaan te voet verder,

want de ster blijft zich bewegen. Ze gaan door de velden. Af en toe horen ze het gemekker van geiten en het geblaat van schapen. Die zijn al bijeengedreven in hun nachtverblijven. Groepjes herders zitten hier en daar rond een vuur, maar niemand schenkt aandacht aan hen. Ze naderen een klein groepje huizen. In één brandt nog licht: een logement. Maar de ster gaat nog een eindje verder en blijft staan boven een stal.

‘Wat eigenaardig’, zegt Ido.

‘Zouden we verkeerd zijn gelopen?’, vraagt Ali.

Ivan kijkt naar de hemel. ‘De ster kan zich niet vergissen. Wij moeten naar die stal, ook al snappen we er niets van. Per slot is de geest ook niet gebonden aan ruimten als het Kremlin of het Witte Huis. Misschien kun je in een stal beter en ongestoorder nadenken, zelfstandiger en minder beïnvloed’.

Door Ali’s hoofd cirkelen allerlei gedachten. Ineens komen zijn woorden: ‘In zo’n stal leven onze vluchtelingen ook. Misschien is daarom de grote Leider erin geboren, om daarmee aan te geven, dat hun zaak de zijne is’.

‘Misschien . . . heb je wel gelijk . . .’. Ido zegt het langzaam en nadenkend. ‘Met zijn geboorteplaats wil hij misschien duidelijk maken, dat een betere wereld niet in de eerste plaats inhoudt: bankstellen en wasmachines, brommers en kleuren-teevees, weelde en gemak, maar dat het om iets heel anders gaat . . .’. Dan stapt hij resoluut vooruit, ‘kom we gaan’. Blijft dan plots weer staan. ‘We kunnen toch niet met lege handen naar binnen’.

‘Veel zullen we niet hebben’, is het commentaar van Ali. ‘We zijn immers zo ineens maar op stap gegaan en hebben alles achter ons gelaten’.

‘Ik heb m’n gitaar nog’, zegt Ido. ‘Het is het dierbaarste dat ik heb. Mijn gitaar hoort bij me als m’n huid. Zonder dat instrument ben ik als een doof man, die geen lied kan horen. Ik zal hem mijn gitaar geven’.

‘Ik heb nog een pistool’, zegt Ali. ‘Van alle zaken heb ik een

pistool het hardste nodig. Zonder mijn wapen ben ik als een man, die verlamd is. Ik zal hem mijn pistool geven'.

'Ik heb nog een heel oud boek', zegt Ivan. 'Het is het enige, dat ik heb meegenomen, omdat het het kostbaarste is uit m'n verzameling. Ik placht er elke dag in te lezen. De woorden zijn wijs en waarachtig. Zonder dit geschrift ben ik als een man die blind is. Ik zal hem dit boek geven'.

Toen gingen ze naar de stal. De deur stond op een kier. Ze zagen een man: Jozef. En een vrouw: Maria. En het Kind lag tussen hen in, in een voederbak. Het heette Jezus. De mannen knielden neer en gaven hun geschenken: de gitaar, het pistool en het boek. Ze zeiden: 'Grote Leider, wij geloven in U. We hebben Uw ster gezien en zijn de hele wereld doorgereisd om U te vinden'.

Het Kind keek hen aan. Het glimlachte en zijn ogen weerspiegelden een liefde, groter en dieper dan op aarde ooit was voorgekomen. Het begon te spreken en niemand verwonderde zich, dat een klein kind sprak, ook zijn vader en moeder niet. Het wist de namen van de mannen en hun verleden, maar ook daarover verwonderden zij zich niet, zij geloofden in Hem.

'Ido Frank', sprak het Kind, 'je gitaar is mij dierbaarder dan een kist vol goud en zakken vol roem'. Het greep naast zich en pakte een blad papier. Er stonden noten op. 'Dit is een nieuw Lied. Ik geef het aan jou. Zing het voor de wereld, opdat de jonge mensen – en ook de oude – zullen weten hoe de aarde leefbaar gemaakt kan worden voor allen'.

'Ali Hassan' – het Kind keerde zich tot de Algerijn – 'je pistool is mij dierbaarder dan een groot leger en een lange reeks overwinningen'. Het strekte zijn hand uit en pakte dit keer een olijftak, waar de bladeren nog aan zaten. 'Dit is de tak van de Vrede. Ik geef hem aan jou. Draag die tak de wereld door, opdat de mensen zullen weten, dat mijn Vrede beter is dan wapengeweld en mijn Liefde sterker dan haat'.

Toen keerde het zich tot de Rus: 'Ivan Sjokov, je boek is mij dierbaarder dan alle wetenschap en kennis van de wereld en dan ruimteschepen vol ontdekkingen'. Het greep voor de derde keer en pakte een klein boek met vreemde woorden. 'Dit boek is voor jou. Het is mijn Woord en bevat mijn boodschap. Vertaal de woorden en geef ze door aan de wereld, opdat de mensen zullen weten, waar waarachtige kennis en wijsheid te vinden zijn'.

Toen zegende het Kind ze alle drie en de harten van Ido, Ali en Ivan stroomden vol van een immense vreugde en bevrijding.

Ze verlieten de stal en trokken de wereld in met het Lied, de Vrede en het Woord.